

ПРЕГЛЕД МОНОГРАФИЈЕ „НАШИХ 65 ГОДИНА – АТЛЕТСКИ КЛУБ МЛАДОСТ“**REVIEW OF THE MONOGRAPH „OUR 65 YEARS - ATHLETIC CLUB - MLADOST“****Вишеслав Крсмановић**Европски институт спорта, Београд, krsmanovic7@yahoo.com**Сања Крсмановић Величковић**

Факултет за спорт, Универзитет „Унион – Никола Тесла“, Београд

Сажетак: Монографија „Наших 65 година – Атлетски клуб „Младост“ је хронолошки приказала живот Клуба и на тај начин сачувала резултате и успехе атлетичара од заборавља или губљења, подсетила некадашње чланове Клуба на њихове резултате и успехе и субјективна сећања претворила у статистичке чињенице, али је и анимирали нове и будуће чланове. Клуб има славну прошлост, а на атлетичарима је да наставе истим путем уколико ће спортски тренирати и живети. Подаци су прикупљени из званичних архива атлетских савеза који постоје у Србији, архива Атлетског клуба „Младост“ и личних архива бивших и садашњих тренера Клуба.

Кључне речи: Атлетски клуб „Младост“, атлетика, историја, резултати, спортисти

Abstract: The monograph „Our 65 Years - Athletic Club „Mladost“ chronologically depicted the life of the Club, thus preserving the results and successes of athletes from forgetting or losing, reminding former members of the Club of their results and successes and subjective memories into statistical facts, but also to animate new and future members. The club has a glorious past, and it is up to the athletes to continue along the same path if they are to train and live sports life. The data were collected from the official archives of the athletic associations that exists in Serbia, the archives of the Athletic Club „Mladost“ and the personal archives of former and current Club coaches.

Keywords: Athletic Club „Mladost“, athletics, history, results, athletes

1. УВОД

Спорт, као најопштији појам за спортску активност, могао би се дефинисати као психофизичка активност појединаца и група (специфично вежбање: тренинг и такмичење), остварена у осамостаљеним облицима моторног вежбања (игри, такмичарском и школском спорту и рекреацији), усмерена ка највишим достигнућима спортиста (резултатима, успесима, публици и спортском тржишту), а у циљу задовољења хуманистичких потреба.[1]

Атлетика, „краљица спортова“, се може представити вишеструко, као напоран рад и стваралаштво, нова лична и друштвено културна вредност. Наизглед груба физичка активност, она је више мала људска драма у којој се мења материјални и духовни статус појединца, али и шире средине, она је људски однос човека према својој природи у коме се постепено мењају његова свест, морал, задовољства, друштвеност, емоције, воља, углед. Она је стварно скуп људских потреба, жеља, мотива и интереса, а за њено успешно спровођење је неопходно много ангажовања, сарадње, али и времена.

Атлетика у Земуну има дугу традицију. Од 1925. до 1927. године деловао је ЗАШК – Земунски академски спортски клуб, а у Земуну се 1926. године одржало и Првенство Југославије. После Другог светског рата 1949-1950. делује врло успешно Атлетски клуб „Јединство“, који у својим редовима има и два државна рекордера. 1954. године, на иницијативу професора Вилима Меснера, државног првака и рекордера у бацању копља, оснива се Атлетски клуб „ЗАК“ – Земунски атлетски клуб, који од 1958. године до данас носи име „Младост“.

Аутори монографије „Наших 65 година – Атлетски клуб „Младост“ [2] имали су неколико циљева пишући ову књигу:

- да хронолошки прикажу живот Клуба и на тај начин сачувају резултате и успехе атлетичара од заборавља или губљења,

- да подсети некадашње чланове Клуба на њихове резултате и успехе и субјективна сећања претворе у статистичке чињенице,
- да анимирају нове и будуће чланове Клуба да се налазе у спортској средини која има славну прошлост и да је на њима да наставе истим путем уколико ће спортски тренирати и живети.

2. ПРИКУПЉАЊЕ И ОБРАДА ПОДАТАКА

Обиман подухват прикупљања података о Атлетском клубу „Младост“ је омогућило увид јавности у бројне, до сада непознате, податке о раду и функционисању Клуба у претходним деценијама. Подаци су прикупљани из званичних архива атлетских савеза који постоје у Србији, архива Атлетског клуба „Младост“ и личних архива бивших и садашњих тренера Клуба.

Процес прикупљања података има и објективне и субјективне слабости. Објективне су: велики проток времена (95 година), различити стандарди информисања и документаристике у разним епохама (између Првог и Другог светског рата, после Другог светског рата, примена модерних технологија у последње две деценије), велики технолошки развој (како упоредити скок у вис пре 50-95 година када се скакало без скакачких патика и на песак и последњих 30-50 година када се опрема усавршила, што посебно важи за скок с мотком). Такође, мерења резултата су се технолошки усавршила, од ручног мерења и механичких штоперица до ласерског мерења данас.

На крају, сама обрада података данас је бржа и тачнија захваљујући модерним технологијама (компјутери, камере, ласери...).

3. ФОРМИРАЊЕ МОНОГРАФИЈЕ

Првих седам година настанка и развоја Клуба, до 1961. године, чини једну етапу која се може целовито посматрати и анализирати, посебно са временске дистанце од четири деценије. Ипак, уз све мане, овај период је значајан јер је у њему постављен основ, материјални и кадровски, за прави развој атлетског спорта у Земуну. Могло би се додати и морални основ, јер ће дух ентузијазма, другарства и примерног понашања доминирати у свим каснијим етапама.

1954. година означава формални почетак рада данашњег Атлетског клуба „Младост“. Иницијатори за оснивање Клуба су били матуранти Гимназије Рудолф Пољак, Предраг Огњеновић, Иван Маснец, Стеван Шопрони, Дејан Милић, Глигорије Поповић и Стеван Рајнпрехт. Ова група другара се питала: „Шта да радимо после школе?“. Први предлог је био тенис, други пливање, а трећи атлетика. После разговора са својим професором географије Вилимом Меснером, предратним олимпијцем и прваком Балкана у бацању копља, као и подршком професора физичког образовања Јосипа Богнера, познатог предратног гимнастичара и атлетичара, одлука је донета.

Девог марта одржана је оснивачка скупштина у просторији месне заједнице у улици Јована Суботића. председавајући на скупштини био је атлетски ас Петар Шарчевић, а Предраг Огњеновић је поднео реферат о развоју атлетике у Земуну, предложио правила клуба и име - Земунски атлетски клуб (скраћено: ЗАК). У првој Управи председник је био Вилим Меснер, подпредседници Јосип Богнер и Милан Старчевић, секретари Стеван Рајнпрехт и Иван Маснец, благајник Рудолф Пољак, економ Предраг Огњеновић, технички референт наставник ДИФ-а Селимир Радовановић, а чланови Слободан Милановић, Александар Смиљанић и Стеван Шопрони. У Надзорни одбор изабрани су Јован Никин, Дејан Милић и Недељко Јанковић. Клуб је званично регистрован у СУП-у Земунa 25. јуна. Прва службена просторија добијена је од Месног већа Савеза синдиката у Карађорђевој 9/II, али се крајем године Клуб преселио у Градску читаоницу, у Цара Душана 57. Тренинзи су одржавани на Градском стадиону, Угриновачка 80, три пута недељно, уторком, петком и недељом. Као свлачионице коришћене су просторије фудбалског клуба, а на борилиштима је била набацана црна шљака, пуна камења, опасна за трчање. Материјална основа рада у почетку обезбеђена је дотацијом Општине, симболичним средствима неких радних организација и акцијама самих чланова, на пример, продајом старог гвожђа.

1955. година је значајна, пре свега, због коначне изградње данашње атлетске стазе. Дотадашњу црну шљаку пуну камења углавном је заменила црвена шљака која је набављана из Ложионице на Земунској железничкој станици. Сами атлетичари су шљаку наносили на постојећу дренажу и малим ваљком који су вукли набијали без мешања са неопходним процентом иловаче. Зато је и ова стаза превише мека, прашњава, без кише или воде погодна за ницање траве и корова. Бољи услови и први резултати Клуба побољшали су масовност, тако да је имао преко 90 регистрованих чланова.

У оквиру даље изградње стадиона (1956. година) подигнуте су свлачионице за мушку и женску екипу уз две мање просторије за економат и секретаријат и два купатила. У овим просторијама се и данас налазе атлетичари Клуба. Изградњу је финансирала Општина. У уговору са Управом стадиона и даље је одобрено коришћење објекта три пута недељно. 1957. године је име промењено у Спортско друштво „Младост“.

У другој фази развоја Клуба, од 1961. до 1970. године, долази до низа квалитативних промена.

Од 1970. до 1986. године је био најзначајнији период у досадашњем животу Клуба. „Зелени“ (по мајицама) су запажени по резултатима, успесима, понашању, широм земље. 1973. година остаје уписана златним словима у историји Клуба. Оборено је чак 13 државних рекорда, четворо атлетичара Клуба наступило је у државним репрезентацијама, на првенствима Југославије освојено је седам титула првака, женске штафете су „жариле“ по такмичењима, јуниорке су постигле екипне успехе, а наступило се на 64 такмичења, од тога 15 интернационалних и седам пута у иностранству.

Такмичарско-клубски и врхунски спорт су облици најинтензивније тренажно-такмичарске активности, научно фундиране и институционално (клубски) организоване и усмераване према врхунским резултатима - успесима, као највишим друштвено признатим вредностима. Спортски тренинг је тежак физички, психички и умни рад и зато врхунски спортиста мора бити натпросечних способности и упорности, јер је таленат, уствари, способност савладавања врхунских напора (рада, тренинга) уз истовремени брзи напредак диспозиција. Атлетичар који поштује прву чињеницу - редован тренинг, налази сатисфакцију у резултатима и успесима, наградама и личној афирмацији, а атлетичар који се придржава и друге чињенице могао се надати и другим стимулансима: признањима, припремама, излетима, елементима заједничког живота, помоћи у приватним обавезама и сл. Овакав начин рада донео је много успеха Клубу и појединцима, а проблеми дисциплинске природе потицали су с једне стране од слабе спортске мотивације (пре свега прерано напуштање спорта и недостатак неопходне упорности), а с друге стране од неадекватног приватног окружења појединаца ван Клуба.

1984. година, година јубилеја, обележила је тридестогодишњицу Клуба градњом скакалишта за даљ и троскок дужине 100 м и ширине 2,5 метра. Сан атлетичара овог скромног Клуба се остварио, а атлетичари су се одужили Клубу и новом председнику, Славку Ђулибрку, на најбољи начин - изванредним резултатима и успесима!

Опис периода од 1987. до 1993. године тренеру Крسمановићу наметнуо је проблем аутентичности јер није био присутан у раду клуба с једне стране, а документације о раду Управе и такмичењима је било све мање. Када се томе дода чињеница да се рад Клуба у целини рапидно смањивао, онда је последица све мањи број страница књиге посвећених наредним годинама, тј. догађањима.

1994. године, доласком нових тренера, бивших успешних атлетичара Клуба, а студената Факултета физичке културе, Клуб се враћа традицији- раду са најмлађима. Од 1999. године почиње етапа развоја Клуба од „пионирског“ до светског нивоа у јуниорској конкуренцији. Од 1998. године је тренер Радоја Горан почео да ниже резултате са својим атлетичарима на светском нивоу.

Значајан је и почетак „Атлетских школа“, деце нижих разреда основне школе које је покренула Европска атлетска федерација, а прихватио и Атлетски савез Србије. Та акција је уједно и основа за опстанак атлетике као спорта у Европи.

2009. година је година даљег напретка најбољих (Петковић и Вуковић су стигле до Светског првенства, Стеван Веселиновић, брат и сестра Вујанић, Батоћанин, Бабић, Дончевски, Кеџман), али ту је и појава нове деце, будућих шампиона, из атлетске школе: Новаковић, Јурошевић и Тома Исаиловић, брат и сестра Савић, Кнежевић, Стевчић, Бојана Петровић и Тања Денић.

2013. година ће се памтити не толико по резултатима на стази, већ по капиталном питању за атлетику- тартан стази. Нажалост, изграђено је само скакалиште за скок у даљ и троскок, тј. две атлетске стазе од 96 м дужине са јамом. Али, то је основни квалитетни почетак тренирања у спринту, препонама и даљинским скоковима. Ако се томе дода и импровизовано скакалиште за скок у вис испред свлачионица (гумене траке за залет и одраз и право доскочиште), ето задовољства и праве шансе за напредак и „златан“ период Клуба до 2019. године.

2016. године десио се најзначајнији моменат у развоју (опстанку) српске атлетике- отворена је прва атлетска дворана у Србији (и на Балкану). Тај почетак, 20. фебруар, има историјски значај јер се последњих пет деценија српски атлетичари „спремају“ зими по халама око Србије (Будимпешта и Софија најчешће) и Звездином „тунелу“, импровизацији на Новосадском сајмишту, летовалиштима усред зиме. Наравно, позитивне последице су одмах видљиве. Када је у питању „Младост“, ова хала ће створити наредних година светске атлетске потенцијале (Новаковића, Влаховића, Исаиловића, Достанића, Буквићеву, Ђорђевићеву, Рокавец, али и нове атлетске „бисере“ - Првановићеву, Режакову и друге).

По параметрима Атлетског савеза Србије, од 2017. године „Младост“ је у целини четврти клуб у Србији, иза „Војводине“, „Звезде“ и „Партизана“.

2019. година је година највећих успеха у историји Клуба. Резултати европских вредности, титуле на Балкану, учешћа на највећим европским такмичењима за јуниоре, чак осам репрезентативаца у различитим узрастима и, сигурно, титула за најбољег тренера у Србији - Горана Радоју. Његов 22- годишњи континуирани професионални рад у Клубу се на најлепши начин реализовао. Нема тренера у Србији који тренира осам репрезентативаца, има екипе на свим нивоима, од сениорског до атлетских школа и утиском својих пулена доминира на нашим атлетским стазама. Остаје чињеница да је Радоја као тренер (па чак условно и као бивши атлетичар) обележио последњу деценију српске атлетике. Ако буде имао „снаге“ да настави, уз неопходно побољшање услова рада на стадиону (стаза, свлачионице) и помоћ других (општине, спонзора, управе Клуба и нових тренера) реално је да Клуб са садашњег четвртог места у Србији (гледано у целини и по укупним резултатима у свим категоријама) коначно „разбије“ тројку „државних“ клубова - Војводину, Звезду и Партизан.

Посебно занимљив и користан је савет аутора В. Крсмановића који је дат у књизи, а пренеће се у овај рад у целости [2]:

4. САВЕТИ - ИСКУСТВА - ПОРУКЕ - ПРЕПОРУКЕ

1) ТРЕНЕРИ

- не спроводити личну већ клупску политику,
- изградити лични и спортски ауторитет,
- не „присвајати“ атлетичаре,
- схватити да се наметање социјализације пуленима може вршити само док они не упознају довољно себе и друге,
- понашање пулена није случајно, већ је детерминисано неким спољним и унутрашњим чиниоцима које треба разумети,
- пулени окренути прошлости су плашљиви, садашњости - храбри, а будућности - идеалисти,
- више рачунајте на пулене који су слободнији и спонтани, него на егоисте и прорачунате особе,
- пулени, младе особе, желе да слушају и виде позитивне примере, узоре, па је таква идентификација у почетку позитивна,
- тренерска криза настаје када се са старом идејом не могу решити нови проблеми.

2) АТЛЕТИЧАРИ

- „на циљ стиже само онај ко га има“,
- правилан психички развој прати, прво, осећање поверења у друге позитивне особе, друго, осећање аутономне воље, да се зна шта се хоће, и, треће, осећање иницијативе, да се зна како ће се остварити циљ,
- свако прави своју причу - историју, али сопствену вољу и рад прате и околности које су затечене и које треба најпре разумети,
- основни циљ атлетичара је да прво победи себе, тј. буде бољи него што је био, а онда да буде бољи и од противника.

3) ТАКМИЧЕЊА

- она су смисао целокупне клупске активности и организованости,
- она су смисао и циљ тренинга и једини пут ка афирмацији.

4) ОБЈЕКТИ

- треба што више тренирати на трави, а на гуменој подлози се обављају такмичења, контроле, развој брзине и технике.

5) УПРАВА

- први задатак: да зна који су услови потребни и да зна да их обезбеди за ниво клуба који је договорен,
- други задатак: унутрашње проблеме решавати унутар клуба.

6) ТАЛЕНАТ

- већи је таленат онај атлетичар који брзо напредује, посебно првих година, него онај који на старту показује изненађујуће добре резултате,
- таленат за спринт - способност брзине покрета, тзв. фреквенција корака,
- таленат за средње пруге - способност „прекопчавања“, тј. продуженог појачаног финиша,
- таленат за дуге пруге - способност издржавања психофизичке монотоније у једноличном трчању и, обрнуто, способност промене ритма трчања,
- таленат за препоне - способност координације брзих покрета на и са препоне,
- таленат за скок у даљ - способност брзог, а меког одраза са даске,
- таленат за троскок - способност спречавања - амортизације „пропадања“ у куковима приликом првог и другог скока,
- таленат за скок у вис - способност коришћења вертикалног одраза уз савитљивост кичменог стуба за данашњу технику,
- таленат за бацања - способност брзог избачаја справе.

У Монографији је дат и статистички преглед неких података о Клубу, на којим најзначајнијим такмичењима је наступано, писало се о државним рекордима, репрезентативцима, најбољим атлетичарима Клуба итд. Дат је и попис тренера Клуба свих година рада, а ту су и рекорди најбољих атлетичара Клуба по узрасним категоријама. Портрети асова су посебан додатак Монографије и на леп начин укратко илуструју најбоље атлетичаре Клуба.

5. ПРЕЗЕНТОВАЊЕ МОНОГРАФИЈЕ „НАШИХ 65 ГОДИНА – АТЛЕТСКИ КЛУБ „МЛАДОСТ“

Седмог децембра 2019. године Монографија је презентована на свечаној прослави 65 година Атлетског клуба „Младост“ у Дому ваздухопловства у Земуну. На свечаности су о њој говорили аутори, а изашли су и скромни прилози у медијима и прилог на Радио телевизији Србије у емисији „Свет спорта“. Скупу су присуствовали многобројни бивши и садашњи атлетичари. Презентован је и филм о историји Клуба који је побрао многе симпатије јер су се присутни гости могли присетити давних времена, али и видети како се у Клубу тренира у данашње време и које су то иновације унете. На крају скупа су на бини представљени најмлађи чланови атлетских школа на којима је будућност Клуба, али и земунске атлетике.

6. ЗНАЧАЈ ПРИКУПЉЕНИХ ПОДАТАКА

Аутори су се фокусирали на три аспекта доприноса Клуба средини и њеним члановима: историјски, социолошки и највише - спортски:

(1) Историјски значај Клуба

Детаљна документација о атлетици у Земуну, читав један век, представља изузетну хронологију развоја атлетике од 1925. године до данас. Самим тим је нераздвојни и врло значајан део историје атлетике у Београду, Србији и бившој Југославији. Уз мало техничких пропуста због непоузданих извора података и штампарских грешака, ова књига је драгоцен историјски извор за спорт, пре свега и историју Општине Земун.

(2) Социолошки значај Клуба

Као „црвена нит“ провлачи се закључак да је Клуб пратио развој друштва, да је био његов одраз и да је то „судбина“ спорта - да буде део друштвеног развоја.

Доба „аматеризма“ Клуба и атлетике у Земуну (до 1970. и од 1990. до 2000. године) се поклапа са радним акцијама, ентузијазмом народа, схватањем да је заједница испред појединца, а крајем прошлог века да спорт (и Клуб), у условима грађанског рата и санкција, живи у једној хибридној творевини – СР Југославији, па да самим тим нема ни услова за вежбање, ни за такмичење у земљи и иностранству.

Доба „полупрофесионализма“ (1970-1989. и после 2005. године до данас) може се поделити на две етапе развоја Клуба:

- Прва обухвата период осамдесетих година прошлог века, претварање државног социјализма у самоуправни социјализам са елементима тржишне економије, где се Клуб „ослања“ на велика државна предузећа у Земуну, државне фондове за квалитетан спорт и, на крају, приватне фирме, тј. везује се за „спортско тржиште“;
- Последње две деценије обухватају „транзицију“ друштва из либералног социјализма у неолиберални капитализам. Врхунски спорт, а и атлетика, постаје политички пројекат власти. Атлетика ту лоше пролази јер

није комерцијална по атрактивности и забави за масе, а губи се њен значај за здравље и биолошку активност грађана, посебно младих. Због тога се окреће родитељима деце (и њиховим материјалним могућностима) као једином извору средстава и подршке. Све се базира на ентузијазму, посебно родитеља и деце, а у случају „Младости“ тренера Горана Радоје који посвећује свој „живот“ Клубу.

Будућност приче о „Младости“ је врло неизвесна. Инфраструктура је потпуно запуштена кривицом локалне заједнице и шире, и на дужи рок се неће одржати ентузијазам тренера јер високи резултати које Клуб постиже немају „покриће“ у материјалној основи.

(3) Спортски значај Клуба

Глобално гледано, Атлетски клуб „Младост“ је изузетно спортски значајан у укупном континуитету, иако је неколико земунских клубова у краћим периодима имало врхунске резултате, а посебно спортови на Дунаву који имају солидну инфраструктуру.

Клуб по успесима у истом периоду улази у Србији у десет најуспешнијих, а последњих пет година је четврти-пети у Србији. То је све изузетан подвиг ако се зна да је увек почивао на ентузијазму тренера, а да је притом био без подршке Општине. Све то је остварило око 8.500 атлетичара – такмичара на скоро 3.400 такмичења широм света (преко 200 наступа у иностранству, али и на Олимпијским играма, Медитеранским играма, првенствима света у различитим категоријама, првенствима Европе, првенствима Балкана итд.). Слава припада и рекордерима Југославије (Србије) – 47 рекорда, као и репрезентативцима (52 репрезентативца у свим узрасним категоријама), као и јуниорској екипи која је 2004. године заузела друго место на Купу шампиона Европе. Појединачно, треба истаћи следеће атлетичаре Клуба који су понели славу државе, Општине, а, пре свега, истакли себе:

- олимпијац Јанош Хегедиш (троскок),
- студентски првак света Слободан Поповић (800 метара),
- прваци Балкана Дејан Јовковић (спринт) и Бранислава Гак (спринт),
- последње деценије: државни рекордер Стеван Веселиновић (кладиво), Ивана Петковић (препоне), скакачи у даљ, вис и троскок Димитрије Новаковић, Томислав Исаиловић и Зорана Рокавец,
- посебно: параолимпијска шампионка света у бацању копља Татјана Драгић и трострука првакиња Европе у спринту Мирослава Филиповић.

Резултати, а посебно збирне табеле по дисциплинама и узрастима, само су израз протока времена и цивилизацијског хода, а не апсолутне вредности. Дobar пример су „дворанске таблице“, све популарније код атлетичара јер су се атлетске дворане „усавршиле“ и по стандарду претекле отворена атлетска борилишта, посебно за неке дисциплине: скокови, спринт, елиминишући проблем „ветра“ у атлетици. С друге стране, прва такмичења у „дворанама“ (Београдски сајам, тунел стаза на стадиону Звезде и слични простори) су неупоредиви у односу на фантастичне (и објективне) услове које обезбеђује атлетска дворана на Бањици. Данашњи атлетичари свој развој и резултате остварују у далеко бољим условима него претходне генерације.

Такође, постоји и један социјални моменат. Некада су атлетичари, посебно најбољи, били, пре свега, ученици и(ли) студенти, па чак и запослени. Данас су „врхунски“ атлетичари, чак од пионирског узраста, неаматери, живе на терет родитеља, спонзора или државних институција, а „фингирају“ своје школовање. Највиши „врх“ атлетике, тј. асова, припада светској спортској естради и забави без обзира на лична опредељења.

На крају, у овом веку тржишта, новца и лажних вредности, атлетичари се (принудно) окрећу „спортском профиту“, а не спортском угледа, слави, дивљењу, поштовању, као некада.

ЛИТЕРАТУРА

- [1] Крсмановић, В. (2006). *Социологија спорта*. Београд: Даслар-Партнер. Стр. 193.
- [2] Крсмановић, В., Крсмановић Величковић, С. (2019). *Наших 65 година – Атлетски клуб „Младост“*. Београд: РИС штампа.